

KAPITOLA 2.

Čaroděj z Menlo Parku

K čertu, žádná pravidla neexistují – snažíme se k něčemu dopracovat.

— *Thomas Edison, měsíčník Harper's Magazine, září 1932* —

Paul sáhl po svém saku a upravil si kravatu, než se vydal ke dveřím. Už skoro půl roku se zabýval pří proti Thomasi Edisonovi, avšak stále ještě se s tímto proslulým vynálezcem nesetkal.

Edison se o nehodě musel doslechnout. Muž, který zemřel po zásahu elektřinou na veřejnosti na ulici tohoto města. Edison se určitě připraví, aby uměl reagovat. Ale co může chtít od Paula?

Před odchodem Paul vyňal ze šuplíku složku a několik dokumentů z ní si dal do vnitřní kapsy svého vlněného pláště. Ať už Edison plánuje cokoliv, Paul bude mít také v zásobě jedno překvapení.

Broadway byla v pozdních večerních hodinách potemnělá. Ulici osvětlovalo jen pár plynových lamp, z nichž padala na kočičí hlavy nažloutlá mdlá záře. V dáli jasně žhnulo jiné místo. Wall

Street odsud směrem k jihu stála jako tvrz jasného elektrického světla uprostřed ponurého, zakouřeného Manhattanu.

Paul se obrátil na sever do temnoty a rychlým gestem si přivolal drožku.

„Pátá Avenue číslo 65,“ řekl drožkáři. Laboratoře Edisonovy společnosti General Electric zůstávaly v New Jersey, ovšem hlavní stan si otevřeli na mnohem lepší adrese.

Drožkář se otočil, aby si Paula prohlédl. „Jdete navštívit Čaroděje?“

„Nevěřím, že by mu jeho matka dala takovéhle jméno.“

„Jeho matka už dávno umřela,“ odpověděl drožkář. „To nevíte?“

Paula nepřestávalo udivovat, jak se z Edisonova příběhu postupně stával mýtus. Za méně než deset let, co byl veřejně činný, se Edisonovi podařilo udělat ze sebe v technice stejnou legendu, jakou byl Johnny Appleseed v ovocnářství. Bylo to k zlosti, ale člověk musel ocenit šikovnost, s jakou se mu to povedlo.

„Je to jen člověk,“ řekl Paul. „Ať už o něm bulvární noviny píšou cokoliv.“

„Dokáže dělat zázraky. Blesk v lahvi. Hlasy v měděném drátu. Kterýpak člověk tohle dokáže?“

„Bohatý.“

Koně je poklusem nesli po Broadwayi kolem tichého Houstonu a moderních řadových domů na Čtrnácté ulici. Ostrov se topil v temnotě, dokud nezatočili na Pátou Avenue. Náhle uviděli elektrické lampy osvětlující celou širokou třídu. Většina newyorských ulic byla v noci osvětlena svítiplynem, tedy tím třepotavým světlem, které městu sloužilo už nějakých sto let. Až v poslední době se pár bohatých majitelů firem rozhodlo, že si

nechají na své budovy namontovat nové elektrické žárovky. Na několika ulicích se teď nacházelo devadesát devět procent elektřiny celých Spojených států a jejich jména byla všem známá: Wall Street, Madison Street, Třicátá čtvrtá ulice. Každý den se tyto bloky dále rozjasňovaly, jak se další budovy připojovaly k proudu. Kabele natažené kolem budov vytvářely z bloků pevnosti. Paul se podíval vzhůru po Páté Avenue a viděl, jak práce postupují.

A přece, pokud bude ve své práci úspěšný, uvidí, jak se Edisonovo světelné království zřítí k zemi.

Paul vstoupil do čísla 65 na Páté Avenue v jedenáct hodin večer. Ohromní muži se zbraněmi uvolněně postávali za okny. Necítili potřebu zaujmout agresivní postoj. Jen velmi hloupý člověk by vstupoval do této budovy beze strachu.

U centrálního schodiště uprostřed budovy čekal na Paula vousatý muž ve středním věku. Aniž by se usmál, natáhl k němu ruku: „Charles Batchelor.“

„Vím, kdo jste,“ řekl Paul. Batchelor byl Edisonova pravá ruka: vedoucí jeho laboratoře a taky muž na špinavou práci. Když Edison potřeboval někoho, komu by nevadilo zašpinit si trochu ruce, Batchelor si už vyhrnoval rukávy. Podle novinářů byli nerozlučná dvojka. Ovšem na rozdíl od svého zaměstnavatele, Batchelor nedával rozhovory. Jeho tvář se nikdy neobjevila na titulních stránkách novin vedle Edisonovy.

„Už na vás čeká,“ byla jediná věc, kterou Batchelor řekl a vedl Paula po schodech nahoru. Edisonova soukromá kancelář byla ve čtvrtém patře. Batchelor otevřel dvojité dubové dveře a uvedl Paula dovnitř, než tiše odplul zpět ke vchodu. Jako by se stal neviditelným, když před sebou neměl další úkoly.

Kancelář byla bohatě zdobená. Židle potažené španělskou kůží. Leštěný mahagonový stůl pokrytý elektrickými přístroji. Skládací lůžko uklizené ve vzdáleném rohu místnosti. Říkalo se, že Edison spí každý den jen tři hodiny. Jako u většiny věcí, které se o Edisonvi říkaly, ani u této si Paul nebyl jistý, jestli jí může věřit.

Na zdech pokrytých vzorovanými tapetami visely na každém metru nádherné elektrické lampy ve tvaru růže. A panebože, jak jen byly jasné.

Paul se podíval na svoje ruce. Uvědomil si, že je vlastně ještě nikdy neviděl ve svitu elektrického světla. Viděl pod svou kůží modré žíly. Pihy, dolíčky po neštovicích, jizvy, špína a všechny možné ošklivé záhyby, které se člověku vytvoří na těle, než dosáhne věku šestadvaceti let. Prostředníček, který vždy cukáním prozradí jeho nervozitu. Paul měl pocit, že jsou zde nová nejen ta světla, ale i on sám. Jiskra na žhavicím vláknu v něm odhalila něco, o čem ani netušil, že by v sobě mohl mít.

Za širokým mahagonovým stolem seděl s doutníkem Thomas Alva Edison.

Vypadal lépe, než Paul očekával; byl štíhlejší, než jak působil na fotografiích, a mohl se pochlubit širokou čelistí muže ze středozápadu. I když mu bylo přes čtyřicet, vlasy měl neupravené jako školák. Jiný muž by kvůli tomu vypadal jako stařec. Edison však díky tomu působil jako člověk, který má na práci mnohem důležitější věci. V ostrém světle Paul rozeznával i to, že jeho oči mají šedou barvu.

„Dobrý večer.“

„Proč jsem tady, pane Edisone?“

„Přímo k věci. To se mi u právníka líbí.“

„Já nejsem váš právník.“

Edison zvědavě pozvedl obočí a poslal přes stůl list papíru. Paul zaváhal, než překročil blíže. Nechtěl ustupovat ze svých pozic. Zároveň ho zajímalo, co mu Edison chce ukázat.

Šlo o předběžnou verzi titulní stránky deníku *The New York Times*. NAŠEL SMRT V DRÁTECH, hlásal titulek. PŘÍŠERNÉ PŘEDSTAVENÍ – ZAMĚSTNANEC UGRILOVÁN NA ZMĚTI KABELŮ. Ve sloupci pod titulkem hlavní text vzrušeně varoval před nebezpečími elektrické energie. Reportéři zpochybňovali, zda je bezpečné, aby kabely vedoucí surovou a nedostatečně pochopenou energii ovládly celé město.

„To jsou zítřejší noviny,“ řekl Paul. „Jak jste k tomu přišel?“

Edison ignoroval jeho otázku. „Ta vaše firmička, jakže se jmenuje? Máte kanceláře kousek odtud, že ano?“

„Byl jsem u toho.“

„Opravdu?“

„Viděl jsem, jak ten muž vzplanul, a taky jak hasiči vyprošťovali jeho tělo z drátů. Ale kabely na dolní Broadwayi nejsou vaše. A nejsou ani mého klienta. Patří společnosti U. S. Illuminating. A jelikož nejsem advokát pana Lynche, díky bohu, tato věc se vůbec netýká mě ani vaší pře s Georgem Westinghousem.“

„Opravdu tomu věříte?“

„Co po mně chcete?“

Edison udělal přestávku, než zase začal mluvit. „Pane Cravathu, nevím, jestli jste si všiml, ale zuří nám tady válka. Během několika následujících let někdo vybuduje elektrickou soustavu, která přinese světlo celé zemi. Mohl bych to být já. Mohl by to být pan Westinghouse. Ale po dnešku to určitě nebude pan Lynch. Novináři ho do rána rozcupují na kousky.“

„To zní jako dobrá zpráva pro mého klienta.“

Edison odklepl popel z doutníku na zlatý popelník.

„V uplynulém roce,“ řekl, „jsem měl mnoho oponentů, kterým jsem mohl věnovat svou pozornost. Po dnešku budu mít pouze jednoho. Vašeho klienta. Vyhraju buď já, nebo vyhraje pan Westinghouse. Je to zcela prosté. Moje firma je desetkrát větší než jeho. S výrobou této technologie jsme před ním sedm let popředu. J. P. Morgan nám přislíbil pro naši expanzi bezedné zdroje. A já... Co vám mám povídat. Však mě dobře znáte.“

Edison dlouze potáhl z doutníku a vypustil do vzduchu velký oblak kouře. „Zavolal jsem vás sem, abych se vás zeptal na tohle: opravdu si myslíte, že máte šanci vyhrát?“

Díval se na Paula pohledem rasa, jenž si prohlíží křížence, kterého se chystá utratit.

„Pane Cravathu, já jsem vynalezl žárovku. Pan Westinghouse ne. Takže já ho žalobou připravím o všechno, co má. Je to bohatý člověk a vy se právě chystáte rozházet jeho jmění na účast v zápase, který už jsem dávno vyhrál. Až tohle celé skončí, budu majitelem Westinghousovy firmy. I vaší právnícké kanceláře. Takže to zastavte. Tudy vede hranice. Kdokoliv se mi postaví do cesty, neujde újmě. Pro vaše dobro vás žádám, abyste to nedělal.“

V koutcích šedivých Edisonových očí byla zvláštní vráska. Paul si jí dlouho vůbec nevšiml. Thomas Alva Edison na něj hleděl se... starostlivě.

To Paula rozzuřilo.

„Jsem rád, že jste mě sem dnes pozval,“ řekl. „Ušetřil jste mi práci s objednáváním se k návštěvě.“

„Aha? A o čem jste se mnou chtěl mluvit?“

„Chtěl jsem vám přinést špatné zprávy. Chystá se na vás žaloba.“

„Vážně?“ řekl Edison a ústa se mu neznatelně zvlnila v úsměvu. „A od koho?“

„Od George Westinghouse.“

„Ale milý hochu, nepopletl jste to trochu?“

„Budeme vás žalovat.“

Edison se zasmál. „A za co?“

„Za porušení *našeho* patentu na žárovku.“

„Žárovku jsem vynalezl já.“

„Podle patentového úřadu. Ovšem... copak před vámi neexistovaly žádné patenty na žárovku? Nikdo jiný se neucházel o patent na podobný vynález?“

Edison rychle pochopil, nač Paul naráží. „Sawyer a Man? To je snad vtip! Jejich návrhy byly na míle vzdálené mému. Pokud mě chtějí žalovat, ať si poslouží.“

„Obávám se, že nemohou. Protože už své patenty nevlastní.“ Paul zvedl dokumenty, které si vložil do kapsy před odchodem z kanceláře, a poslal je Edisonovi přes mahagonový stůl. „Vlastníme je my.“

Edison si prohlédl papíry, které měl před sebou. Jeho prsty vytukávaly do tlusté desky stolu svižnou skladbu, zatímco se seznamoval s oznámením, že Westinghouseova elektrická společnost vstoupila do licenčního ujednání s pány Williamem Sawyerem a Albonem Manem. Westinghouse byl teď výhradním vlastníkem práv na výrobu, prodej a distribuci elektrických lamp s použitím návrhu patentovaného výše uvedenými pány.

„To je neobyčejně chytrý krok, pane Cravathu,“ řekl nakonec Edison. „Opravdu. Je mi jasné, proč vás má George tak rád.“

Familiární zmínka Westinghouseova křestního jména byla dobře promyšlená. Edison poslal dokumenty zpět přes stůl. Než

zase promluvil, opřel se do svého hlubokého křesla. „Trochu jsem si vás proklepl. Snad vám to nebude vadit.“

„Nemyslím si, že by se o mně dalo nalézt hodně informací.“

„Před dvěma lety jste promoval s nejlepším prospěchem v ročníku na Columbia Law School. Hned po promoci vám Walter Carter osobně nabídl stáž. Nesmírně působivé. Za rok a půl Carter odchází a vy jej následujete do nové firmy. Stáváte se okamžitě partnerem. V šestadvaceti letech.“

„Jsem předčasně vyspělý.“

„Jste ambiciózní. Před půl rokem jste byl mladším partnerem v nové firmě. Nikdy jste nikoho nezastupoval u soudu. A pak, z nějakého důvodu, se vám podařilo získat klienta: pana George Westinghouse, člověka, kterého jsem zažaloval o víc peněz, než uvidíte vy, vaše děti a vaše vnoučata za celý váš nudný život.“

„Pan Westinghouse má čuch na talent.“

„Jste jen dítětem, které se stalo hlavním advokátem v největším patentovém sporu, který tato země kdy spatřila.“

„To, co dělám, umím velmi dobře.“

Edisonův smích hluboce zarachotil místností. „Ale, prosím vás, pane Cravathu. Nikdo není *dost* dobrý. Jak jste George přesvědčil, aby vás najal?“

„Pane Edison,“ zeptal se Paul, „proč předstíráte, že jsem vás ohromil?“

„Proč si myslíte, že můj obdiv není opravdový?“

„Protože stojím ve čtvrtém patře budovy na Páté Avenue v kanceláři nejúspěšnějšího vynálezce v historii církevní i světské, jenž zaregistroval svůj první patent v jednadvaceti a vydělal první milion před třicítkou, jehož každý výrok je tištěn velikostí 38 bodů na titulní stránce *The New York Times*, jakoby byl sa-

motná Delfská věštírna, a o němž si prezident Spojených států – jakož i většina občanů – upřímně myslí, že je čaroděj, jehož jméno vzbuzuje úžas v srdci každého dítěte, a strach v srdci každého bankéře na Wall Street; a tento muž o *mně* říká, že jsem ambiciózní.“

Edison klidně přikývl. Potom se poprvé za večer otočil ke svému společníku stojícímu u dveří. „Pane Batchelore, byl byste tak laskav a mohl mi přinést ty složky z Maryannina stolu?“

Batchelor se vrátil se stohem dokumentů vysokým téměř jeden metr.

„Tady na stůl by to bylo výtečné, děkuji,“ řekl Edison. „Takže, pane Cravathu, nemusím vám jistě vysvětlovat, že tohle všechno jsou žaloby.“

„A velký počet, když se na ně tak dívám,“ řekl Paul a jen zběžně si prohlédl některé dokumenty.

„Tři sta deset,“ řekl Edison. „Je tam, pokud vím, v téhle hromadě tři sta deset žalob. A všechny jsou na pobočky Westinghousových firem.“

„Tři sta dvanáct,“ opravil ho Batchelor. „Dnes večer jsme podali Rhode Island a Maine.“

„Správně. Tři sta dvanáct. Čili, nežaluji jen vás. Žaluji všechny, s nimiž obchodujete. Žaluji všechny, s nimiž jste *kdy* obchodovali. Každou pobočku společnosti Westinghouse, každého místního nebo celostátního výrobce, každou továrnu, každé oddělení prodeje. Pochopte, nemusím vyhrát ve všech těchto sporech. Dokonce ani ve většině. Stačí mi, když vyhraju v jednom. Chcete mě zažalovat? Tak hodně štěstí. Protože nebude stačit, když mě porazíte v jednom sporu. Budete mě muset porazit ve třech stech desíti – pardon, třech stech dvanácti – sporech. Do jednoho.“